

PRAKTISK VISDOM

AF LARS QVORTRUP

* For tyve år siden var mine børn begyndt at fylde så meget, at diskussionen om en tilbygning ikke kunne udsættes. Derfor henvendte vi os til en arkitekt og en tømrer. Arkitekten fik et beskedent beløb og tegnede en skitse, der var god nok for både kommunen og tømreren. Tømreren hyrede en murer og en elektriker, og derudfra gik de i gang. Det var langt fra alle detaljer, der fremgik af tegningerne, men pyt med det, for de vidste da godt, hvordan man byggede et hus. Det tilhørte det samlede repertoire af håndværksmæssige færdigheder.

Dengang udgjorde færdigheder og kundskaber, for nu at bruge folkeskolelovens betegnelser, en helhed. Sådan forholder det sig ikke længere. For sidste år gentog vi eksperimentet, nu med omvendte præmisser: Børnene er flyttet, så mon ikke det var på tide at finde noget andet at bo i? Efter en del søgen fandt vi et hus, som både havde historien og beliggenheden med sig. Til gengæld lignede det noget, som ejendomsmæglerne sælger til folk "med kærlige hænder".

Kærlige hænder er som bekendt noget, man køber, så derfor henvendte vi os igen til en arkitekt og en tømrer. Men denne gang var forløbet et helt andet. Første del af projektet – ja, godt og vel et halvt år – handlede om tegninger, beskrivelser og dokumentation, og da vi var færdige, var bunken af papirer tykkere end den krævede ydermursisolering. Der skulle beskrives og dokumenteres, så kommunen havde et grundlag for at give ombygningstilladelse, banken et grundlag for långivning, advokaten et grundlag for rådgivning og håndværkerne et grundlag for at bryde gulvene op, rive taget ned og genopføre hele herligheden. Små vanskeligheder dukkede op undervejs: Fx var vinduesarealet tre procent større, end den nyeste energilovgivning tillader, så der måtte indhentes dispensation.

Kort sagt: Papirarbejdet fyldte størstedelen af det indledende projekt og kostede ti procent af byggesummen. Eller udtrykt anderledes: Færdigheder og kundskaber er revet fra hinanden. Eller, med et tredje udtryk som jeg har hentet fra den helt nye bog "Nye sociale teknologier i folkeskolen", som Leif Moos har redigeret: Mange af de traditionelle sociale teknologier – dem der ligger i traditioner og sædvaner, dvs. at huse bygges, som de altid er blevet bygget – i disse år udskiftes med nye sociale teknologier.

Sociale teknologier benytter man sig af alle steder. Klasseundervisningen er en af disse sociale teknologier, som skal sikre, at undervisningen foregår effektivt. Sociale teknologier bruges til at regulere adfærd på en hensigtsmæssig måde eller i overensstemmelse med bestemte interesser.

Men som sagt har disse teknologier ændret sig: Fra at have været indlejret i repertoire af færdigheder er de blevet selvstændiggjort og nedfældet på papir i form af regler, metoder og teorier.

Det kan man beklage eller jamre over, for betyder det ikke, at færdighederne automatiseres og indsnævres: At man i stedet for at tænke, når man handler, handler i overensstemmelse med forud skabte regler, planer og anvisninger? Nej, kan jeg hilse og sige fra håndværkerne i vores ombygningsprojekt. Det er stadigvæk dem, der finder på de smarte detaljer, og det var dem, der ringede og gjorde opmærksom på, at en af papirløsningerne ikke overholdt brandvedtægterne.

Så idealet er ikke, at vi skal tilbage til de såkaldt gode gamle dage, men at vi skal erobre de nye sociale teknologier og bruge dem som værktøjer for subjektet og ikke som fjernstyringsinstrumenter.

Det ser jeg ikke mindst blandt yngre pædagoger og lærere. De er ikke bange for pædagogiske teorier og krav om trin- og slutmål og individuelle elevplaner. Nej, de erobrer både teori, metode og dokumentation og gør dem til værktøjer i deres eget dannelses- og uddannelsesprojekt. Mange af disse lærere er begejstrede for det nye. De har tilegnet sig stoffet og kombinerer det med sund fornuft. De håndterer trinmål, slutmål og elevplaner og synes, at de bliver bedre lærere af at kunne det. De vil ikke længere have små, nemme "metodehæfter", men vil have forskningsbaseret input. De har gennemskuet, at det ikke handler om, hvad der virker og ikke virker, men hvorfor noget virker – underforstået: I én kontekst, men ikke nødvendigvis i en anden.

For dem er mottoet, at der ikke er noget så praktisk som gode teorier, for det er med dem, man kan hæve sig over hverdagens selvfølgeligheder og finde andre muligheder. De eksemplificerer den Heidegger-inspirerede amerikanske teknologifilosof Herbert Dreyfus' skema om udvikling af færdigheder og kundskaber: Fra novice over ekspert og mester til den, der besidder "praktisk visdom".

Det er rigtigt, at novicen lader sig fjernstyre. Han eller hun opfatter metoder og dokumentation som udefrakommende diktater. Eksperten kommer fra den modsatte side: Han eller hun kan sine teorier og metoder, men har måske et distanceret forhold til praksis. For mesteren, og især for den, der besidder praktisk visdom, eksisterer denne forskel ikke. Mesteren blandt musikere, fodbold eller skakspil sidder ikke og tænker på teorier og metoder, når hun praktiserer sit håndværk. Men samtidig interesserer hun sig levende for nye teorier og metoder, fordi de beriger hendes praksis.

Sådan er idealet også for vor tids lærere – og for den læreruddannelse, de efterspørger. De vil gerne læse teorier om klasserumsledelse. Ikke fordi de dikterer, hvordan man skal gøre, men fordi de yderligere udfolder viften af sociale teknologier, af praktiske færdigheder. ■